TIESAS SPRIEDUMS (astotā palāta)

2011. gada 10. februārī*

Lieta C-30/10

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Linköpings tingsrätt* (Zviedrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2009. gada 28. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2010. gada 19. janvārī, tiesvedībā

Lotta Andersson

pret

Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten.

TIESA (astotā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Šīmans [*K. Schiemann*] (referents), tiesneši A. Prehala [*A. Prechal*] un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

* Tiesvedības valoda — zviedru.

ģenerāladvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],
sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten* vārdā — S. Granats [*S. Granath*], *advokat*,

— Zviedrijas valdības vārdā — A. Falka [*A. Falk*] un A. Engmans [*A. Engman*], pārstāvji,

— Spānijas valdības vārdā — M. Munjoss Peress [*M. Muñoz Pérez*], pārstāvis,

— Eiropas Komisijas vārdā — J. Enegrāns [*J. Enegren*], pārstāvis,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1980. gada 20. oktobra Direktīvas 80/987/EEK par darbinieku aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (OV L 283, 23. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 23. septembra Direktīvu 2002/74/EK (OV L 270, 10. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīva 80/987"), 10. panta c) punktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp L. Andersoni [*L. Andersson*] un *Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten* (Piespiedu likvidācijas uzraudzības iestāde) jautājumā par L. Andersones tiesībām uz to prasījumu samaksu, kādi izriet no darba attiecībām uzņēmumā, kurš ir kļuvis maksātnespējīgs un kurā L. Andersone bija viena no diviem akcionāriem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

Direktīva 80/987

3 Saskaņā ar Direktīvas 80/987 1. panta 1. punktu tā attiecas uz tām darbinieku prasībām pret darba devējiem, kas atzīti par maksātnespējīgiem 2. panta 1. punkta izpratnē, kuras izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām.

4 Direktīvas 80/987 10. panta c) punktā ir noteikts, ka šī direktīva neietekmē dalībvalstu tiesības liegt vai samazināt tās 3. pantā minētās saistības vai 7. pantā minētās garantijas saistības tādos gadījumos, ja darbinieks pats vai kopā ar tuviem radiniekiem ir bijis īpašnieks būtiskai darba devēja uzņēmuma daļai un viņam ir bijusi ievērojama ietekme uz tā darbību.

Direktīva 2008/94/EK

5 Tā kā Direktīva 80/987 vairākkārt ir būtiski grozīta, skaidrības un racionalitātes interesēs tā ir kodificēta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra

Direktīvu 2008/94/EK par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (kodificēta versija) (OV L 283, 36. lpp.).

6 Saskaņā ar Direktīvas 2008/94 preambulas septīto apsvērumu:

"Dalībvalstis var noteikt ierobežojumus garantiju iestāžu atbildībai, kam jābūt saderīgai ar direktīvas sociālajiem mērķiem, un var ņemt vērā atšķirības prasījumu līmeņos."

7 Šīs direktīvas 3. pantā ir noteikts:

"Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar 4. pantu garantiju iestādes garantē to, ka apmierina darba ņēmēju prasījumus attiecībā uz darba samaksu, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām, ietverot atlaišanas pabalstus sakarā ar darba attiecību pārtraukšanu, ja tos paredz valsts tiesību akti.

Prasījumi, ko pārņem garantiju iestāde, ir neapmaksātie prasījumi par laikposmu pirms un/vai, attiecīgā gadījumā, pēc kāda noteikta datuma, ko nosaka dalībvalstis."

8 Saskaņā ar minētās direktīvas 7. pantu:

"Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka gadījumā, ja darba devējs pirms savas maksātnespējas atzīšanas nav veicis obligātās iemaksas darba ņēmēju apdrošināšanas institūcijām saskaņā ar valstu sociālā nodrošinājuma sistēmām, tad tas nelabvēlīgi neskar darba ņēmēju tiesības uz pabalstiem no šīm apdrošināšanas institūcijām, ciktāl darba ņēmēju iemaksas bija atskaitītas no izmaksātās atlīdzības."

9 Direktīvas 2008/94 12. pantā ir noteikts:

"Šī direktīva neietekmē dalībvalstu izvēli:

a) veikt vajadzīgos pasākumus, lai novērstu pārkāpumus;

b) atteikties no atbildības, kas minēta 3. pantā, vai saistību garantijas, kas minētas 7. pantā, vai samazināt tās, ja izrādās, ka saistību izpildi nevar attaisnot, jo darba ņēmējs un darba devējs ir īpaši saistīti, un starp viņiem pastāv slepena noruna kopīgu interešu dēļ;

c) liegt vai samazināt 3. pantā minētās saistības vai 7. pantā minētās garantijas saistības tādos gadījumos, ja darba ņēmējs viens pats vai kopā ar saviem tuviem radiniekiem bija īpašnieks būtiskai darba devēja uzņēmuma daļai un viņam bija ievērojama ietekme uz tā darbību."

Valsts tiesiskais regulējums

10 Likuma par darba algu garantiju (*lönegarantilagen* 1992:497, *SFS* 1992, Nr. 497) 1. panta 1. punktā ir noteikts, ka valsts ir atbildīga par darba ņēmēju atalgojuma prasījumu pret darba devējiem, kuru maksātnespēja tikusi konstatēta Zviedrijā vai citā Skandināvijas valstī, izpildi.

11 Saskaņā ar šī paša likuma 7. panta 1. punktu maksātnespējas gadījumā atbilstoši valsts garantijai tiek veikta to prasījumu samaksa attiecībā uz algu vai citu atalgojumu, kā arī uz pensiju, kuriem ir priekšrocības saskaņā ar Likuma par priekšrocību tiesībām (*förmånsrättslagen* 1970:979, *SFS* 1970, Nr. 979) 12. un 13. pantu.

12 Saskaņā ar Likuma par darba algas garantiju 7.a pantu samaksa saskaņā ar minēto garantiju tomēr netiek veikta darbiniekiem, uz kuriem attiecas Likuma par priekšrocību tiesībām 12. panta sestā daļa.

13 Saskaņā ar Likuma par priekšrocību tiesībām 12. panta pirmo daļu vispārējās priekšrocības ir piemērojamas prasījumiem attiecībā uz algu vai citu atalgojumu atbilstoši darba ņēmēja nodarbinātībai.

14 Šī paša likuma 12. panta sestajā daļā ir noteikts, ka, ja maksātnespējīgs debitors ir komersants, tad darba ņēmējam, kuram vienam vai kopā ar tuviem radiniekiem pēdējo sešu mēnešu laikā pirms maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas ir piederējusi būtiska uzņēmuma daļa un ir bijusi ievērojama ietekme uz uzņēmuma darbību, nav nekādas priekšrocības saskaņā ar šo pantu attiecībā uz viņa atalgojumu vai tiesībām uz pensiju.

Pamata tiesvedība un prejudiciālais jautājums

15 *Linköpings Ridskola AB* (turpmāk tekstā — "*Linköpings Ridskola*") tika atzīta par maksātnespējīgu 2008. gada 23. decembrī. L. Andersonei, prasītājai pamata lietā, un M. Andersonam [*M. Andersson*], ar kuru viņa dzīvoja nereģistrētā kopdzīvē no 1996. līdz 2008. gadam, katram piederēja 50 % šīs sabiedrības akciju.

16 L. Andersone ieguva šīs akcijas 2006. gadā kā dāvinājumu, un viņu kopš deviņdesmito gadu vidus nodarbināja *Linköpings Ridskola*. Viņa bija valdes locekļa vietniece, un viņai bija ekskluzīvas tiesības parakstīties šīs sabiedrības vārdā līdz brīdim, kad M. Andersons, šīs valdes vienīgais loceklis, 2008. gada 20. novembrī nolēma liegt viņai paraksta tiesības.

17 2009. gada 12. janvārī makstātnespējas administrators atteica L. Andersonei tiesību uz viņas prasījumu attiecībā uz darba algas garantēšanu saskaņā ar Likumu par darba algas garantiju īstenošanu, jo viņai ir piederējusi būtiska attiecīgās sabiedrības daļa un bijusi ievērojama ietekme uz tās darbību pēdējo sešu mēnešu laikā pirms pieteikuma par minētās sabiedrības maksātnespēju iesniegšanas un līdz ar to saskaņā ar Likuma par priekšrocību tiesībām 12. panta sesto daļu viņa nevar izmantot šajā pantā paredzēto privilēģiju.

18 Savā prasībā, ko tā cēla *Linköpings tingsrätt* [Linkopingas pirmās instances tiesa], L. Andersone prasīja izmaksāt darba algu par 2008. gada decembri un daļu 2009. gada janvāra, kā arī uzteikuma pabalstus un apmaksāta atvaļinājuma pabalstus, summai kopā sasniedzot SEK 138 240, kurai vēl jāpieskaita likumiskie procenti. Viņa apgalvoja, ka viņai ir Likuma par priekšrocību tiesībām 12. pantā paredzētās priekšrocību tiesības un ka uz viņas situāciju neattiecas minētā 12. panta sestā daļa, jo, kaut arī viņai piederēja būtiska *Linköpings Ridskola* daļa, viņai pieteikuma par šīs sabiedrības

maksātnespēju iesniegšanas brīdī nebija ievērojamas ietekmes šajā sabiedrībā un viņa nevarēja to vadīt.

19 Šādos apstākļos *Linköpings tingsrätt* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai valsts tiesību norma, ar kuru darbiniekam tiek liegtas prioritāras tiesības (privilēģija), pamatojoties uz to, ka viņam pašam vai kopā ar tuviem radiniekiem pēdējo sešu mēnešu laikā pirms pieteikuma par maksātnespēju iesniegšanas ir piederējusi būtiska uzņēmuma daļa un bijusi ievērojama ietekme uz tā darbību, atbilst [..] Direktīvas 80/987 [..] 10. panta c) punktam?"

Par prejudiciālo jautājumu

20 Vispirms ir jānorāda, ka prejudiciālais jautājums attiecas uz Direktīvas 80/987 10. panta c) punkta interpretāciju, kaut arī, kā savos rakstveida apsvērumos pamatoti atzīmēja atbildētāja pamata lietā, Spānijas valdība, kā arī Eiropas Komisija, atbilstošais Savienības tiesiskais regulējums, lai veiktu analīzi pamata lietā — ņemot vērā, ka attiecīgā sabiedrība tika atzīta par maksātnespējīgu 2008. gada 23. decembrī, — ir Direktīva 2008/94, kas stājās spēkā 2008. gada 17. novembrī. Ar šo direktīvu Direktīva 80/987 tika kodificēta, un tā būtībā ietver tās pašas normas, kuras ir minētajā direktīvā. Tā Direktīvas 2008/94 12. panta c) punktā ar identisku formulējumu ir pārņemts Direktīvas 80/987 10. panta c) punkta saturs.

21 Tāpēc iesniedzējtiesas uzdotais jautājums ir jāpārformulē tā, ka ar to tiek prasīts noteikt, vai Direktīvas 2008/94 12. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesību normu, ar kuru darba ņēmējiem netiek garantēta neizpildīto prasījumu samaksa tāpēc, ka viņiem pašiem vai kopā ar tuviem radiniekiem pēdējo sešu mēnešu laikā pirms pieteikuma par šī uzņēmuma maksātnespēju iesniegšanas ir piederējusi būtiska attiecīgā uzņēmuma daļa un ir bijusi ievērojama ietekme uz tā darbību.

22 Šajā ziņā ir jāatzīmē, ka Direktīvas 2008/94 3. pantā ir paredzēts darba ņēmēju neizpildīto prasījumu samaksas pienākums, savukārt šīs pašas direktīvas 12. panta c) punktā dalībvalstīm ir atļauts atteikt vai samazināt šo pienākumu gadījumā, kad darba ņēmējam pašam vai kopā ar tuviem radiniekiem ir piederējusi būtiska darba devēja uzņēmuma daļa un ir bijusi ievērojama ietekme uz tā darbību.

23 Direktīvas 2008/94 12. panta c) punktā nav minēts nekāds termiņš, kurā būtu jāpieder būtiskai attiecīgā uzņēmuma daļai vai būtu jābūt ievērojamai ietekmei uz tā darbību, lai tiktu atteikts vai samazināts samaksas pienākums. Lai noteiktu, vai ar šo normu netiek pieļauts noteikt sešu mēnešu termiņu, kāds ir paredzēts valsts tiesiskajā regulējumā pamata lietā, ir jāizvērtē minētās normas uzbūve un mērķi.

24 Šajā ziņā no Direktīvas 2008/94 preambulas septītā apsvēruma un 12. panta a)–c) punkta izriet, ka likumdevējs nav vēlējies ietekmēt dalībvalstu tiesības noteiktos gadījumos ierobežot garantijas iestāžu atbildību, tostarp gadījumos, kas minēti 12. panta c) punktā. Pēdējais minētais punkts ir balstīts cita starpā uz netiešu pieņēmumu, saskaņā ar kuru darba ņēmējs, kuram vienlaicīgi ir piederējusi būtiska attiecīgā uzņēmuma daļa

un ir bijusi ievērojama ietekme uz tā darbību, var līdz ar to būt daļēji atbildīgs par šī uzņēmuma maksātnespēju.

25 Tomēr šī iespēja ir jāizvērtē, ņemot vērā Direktīvas 2008/94 sociālo mērķi, kas ietver pienākumu garantēt visiem darba ņēmējiem minimālo aizsardzību Eiropas Savienībā darba devēja maksātnespējas gadījumā, apmierinot darba ņēmēju prasījumus, kuri izriet no darba līgumiem vai darba tiesiskajām attiecībām un kuri attiecas uz darba samaksu par noteiktu laikposmu (šajā ziņā skat. 2003. gada 11. septembra spriedumu lietā C-201/01 *Walcher*, *Recueil*, I-8827. lpp., 38. punkts un tajā minētā judikatūra).

26 Turklāt Tiesa jau ir atzinusi, ka tādas valsts tiesību normas, kuras mērķis ir novērst ļaunprātīgu izmantošanu, piemērošana nevar negatīvi ietekmēt Savienības tiesību normu pilnīgu iedarbību un vienveidīgu piemērošanu dalībvalstīs (iepriekš minētais spriedums lietā *Walcher*, 37. punkts).

27 Tomēr ne Direktīvas 2008/94 12. panta c) punkta mērķi, ne arī šīs direktīvas sociālo mērķi neapdraud tāda valsts tiesību norma, ar kuru, kā tas ir pamata lietā, tiek noteikta darba ņēmēju kategorija, kuriem netiek garantēta neizpildīto prasījumu samaksa, proti, tie ir darba ņēmēji, kuriem pēdējos sešus mēnešus pirms pieteikuma par attiecīgā uzņēmuma maksātnespēju iesniegšanas ir piederējusi būtiska šī uzņēmuma daļa un ir bijusi ievērojama ietekme uz tā darbību. Šādos apstākļos patiešām nevar izslēgt, ka darba ņēmējs, kuram tiek atteikta garantija, var būt atbildīgs par attiecīgā uzņēmuma maksātnespēju.

28 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2008/94 12. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek aizliegta tāda valsts tiesību norma, ar kuru darba ņēmējam tiek liegta neizpildīto prasījumu samaksas garantija tāpēc, ka pēdējos sešus mēnešus pirms pieteikuma par attiecīgā

uzņēmuma maksātnespēju iesniegšanas viņam pašam vai kopā ar tuviem radiniekiem ir piederējusi būtiska šī uzņēmuma daļa vai ir bijusi ievērojama ietekme uz tā darbību.

Par tiesāšanās izdevumiem

29 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (astotā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra Direktīvas 2008/94/EK par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (kodificēta versija) 12. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek aizliegta tāda valsts tiesību norma, ar kuru darba ņēmējam tiek liegta neizpildīto prasījumu samaksas garantija tāpēc, ka pēdējos sešus mēnešus pirms pieteikuma par attiecīgā uzņēmuma maksātnespēju iesniegšanas viņam pašam vai kopā ar tuviem radiniekiem ir piederējusi būtiska šī uzņēmuma daļa vai ir bijusi ievērojama ietekme uz tā darbību.

[Paraksti]